

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя Ніколаєва

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ДЕРЖАВНА МІГРАЦІЙНА
ПОЛІТИКА**

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*
Спеціальність – 052 Політологія

Освітньо-професійна програма: ОПП «Політологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 052 – Політологія

2022–2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Державна міграційна політика».
– Одеса: ОНУ, 2022. – 24 с.

Розробники: КОЧ Світлана – д. політ. н., доцент, проф. кафедри політології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології ФМВПС
Протокол № 1 від “29” 08 2022 р.
Завідувач кафедри _____ (д. ф. н., проф. Василь ПОПКОВ)

Погоджено із гарантом
ОПП/ОНП _____ (д. п. н., проф. Марія МІЛОВА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)
факультету МВПСПротокол № 1 від “30” 08 2022 р.
Голова НМК _____ (к. п. н., доц. Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2023 р.
Завідувач кафедри _____ (Попков В. В.)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри
Протокол № _____ від “_____” _____ 202__ р.
Завідувач кафедри _____

ЗМІСТ		
	Опис навчальної дисципліни	
	Мета та завдання навчальної дисципліни	
	Зміст навчальної дисципліни	
	Структура навчальної дисципліни <i>(денна / заочна)</i>	
	Теми практичних занять	
	Теми лабораторних занять	
	Самостійна робота	
	Методи навчання	
	Форми контролю та методи оцінювання	
	Критерії оцінювання результатів навчання	
	Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти	
	Методичне забезпечення	
	Питання для підготовки до підсумкового контролю	
	Рекомендована література до вивчення курсу	

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
<p>Загальна кількість: кредитів – 4</p> <p>годин – 120</p> <p>змістових модулів – 2</p> <p>ІНДЗ – дослідження та презентація спеціальної теми.</p>	<p>Галузь знань 05 – соціальні та поведінкові науки</p> <p>Спеціальність 052– політологія</p> <p>Рівень вищої освіти: бакалавр</p>	<p>Дисципліна включена до переліку: вибіркові освітні компоненти</p> <p>Код дисципліни в ОПП «Політологія» <i>ВБ 1.2.</i></p>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
		4-й	4-й
		<i>Лекції</i>	
		20 – год.	14 – год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		20 – год.	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		80 – год.	106 – год.
		у т.ч. ІНДЗ*: - 30 год.	
<p>Форма підсумкового контролю: залік</p>			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Державна міграційна політика»

КОД дисципліни в ОПП «Політологія» – ВБ 1.2.

Дисципліна включена до переліку вибірових освітніх компонентів (ВК) освітньо-професійної програми (ОПП) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 – «Політологія». Код дисципліни в ОПП «Політологія» ВБ 1.2.

Навчальна дисципліна «Державна міграційна політика» зосереджує увагу на двох аспектах міграційної політики: 1) реактивна політика держави на міграційні виклики, як форма стабілізації соціально-політичної системи та 2) формування стратегії міграційного розвитку з метою довгострокового конструювання політичної системи.

Значну увагу зосереджено на аналізі тенденцій взаємозумовленості міграційної та політичної динаміки в країнах Європи.

Мета дисципліни полягає у визначенні місця і ролі міграційного фактору в політичному житті держав. Передбачається визначення значення міграційної політики держав ЄС, як форми тактичного реагування на міграційні та демографічні виклики та створення умов для формування узгоджених міждержавних практик політичної консолідованої стратегії щодо забезпечення якості міграційних потоків в межах Союзу.

Завданнями курсу є висвітлення особливостей міграції в сучасному політичному процесі та аналіз тенденцій взаємозумовленості міграційної та політичної динаміки; формування у здобувачів освіти здатності до системного аналізу чинників, що забезпечують стабільний розвиток політичної системи в умовах трансформації соціального, демографічного та економічного просторів; ознайомлення з роллю і значенням впливу міграційних процесів на соціально-економічний розвиток держав Європи; ознайомлення з міграційною політикою як елементом стратегії національно-державного будівництва; ознайомлення з процесами взаємовпливу національних інтересів і державних міграційних стратегій; з формами міграційної політики в країнах ЄС; розуміння впливу методів регулювання міграційних потоків на формування «якісних» характеристик населення як геостратегічного потенціалу держави.

Предмет навчальної дисципліни: міграційна стратегічна політика та тактика держав як чинник розвитку та трансформації політичної системи та простору в умовах рухливих соціальних систем. **Пререквізити:** Світова політика Нового та Новітнього часу; Теорія влади; Політична географія; **Постреквізити:** Державне управління та місцеве самоврядування; Взаємодія з органами державної влади. Політика і права людини. Політика національної безпеки та демократичний контроль.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних компетентностей:

Інтегральних компетентностей (ІК) Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю, динамічністю, складністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальних компетентностей (ЗК): ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності; ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань, в тому числі в галузі «міграціології», «права людини»); ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології; ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; ЗК07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Спеціальних компетентностей: СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки; СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки; СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності; СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні; СК07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН): ПН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності, визначати чинники соціально-політичного розвитку та специфіку міграційного руху населення; ПН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку політичної міграціології; ПН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки; ПН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки; ПН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; ПН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної соціологічної теорії, геополітичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності; ПН12. Вміти аналізувати взаємодію соціальних акторів та політичних інститутів, владу, урядування, політичні системи, режими, політичну поведінку у контекстах їх функціонування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати:** чинники розвитку міграційних процесів; форми та механізми реалізації міграційної політики держав світу як суб'єктів сучасної системи міжнародних відносин; методологію дослідження міграційної політики та міграційної ситуації в країнах світу; ключові теорії міграційного аналізу в межах соціологічних, політологічних та економічних наукових підходів; особливості сучасних міграційних процесів в регіонах та фактори впливу на динаміку та якість міграційних потоків; вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток територій держав; типи міграційної політики як елементи стратегії національно-державного будівництва; особливості взаємовпливу національних інтересів і державних міграційних стратегій; вплив методів регулювання міграційних потоків на формування «якісних» характеристик населення як геостратегічного потенціалу держави. Слухачі курсу мають **вміти:** аналізувати механізми реалізації міграційної політики; виявляти та прогнозувати виклики та загрози світовій політичній системі у контексті активізації міграційних процесів у ХХІ ст.; застосовувати законодавство для прогнозування конфліктних ситуацій, що виникають при порушенні прав мігрантів; інтегрувати наукову складову в процес практичної діяльності; володіти професійними навичками, що включають в себе: реконструкцію міграційних процесів на певних територіях; виявлення умов перетворення міграцій у фактор соціально-політичного розвитку, встановлення характеристик, форм впливу на національну стабільність і безпеку, вибір оптимального методу регулювання міграційних потоків з метою формування «якісних» характеристик населення як геостратегічного потенціалу держави, аналізу характеристик міграційних процесів у регіоні, процесу розвитку інституційної та нормативно-правової бази міграційної політики, здатності адаптації національної політики до міжнародних стандартів, роботи з соціологічними та статистичними даними урядових та неурядових організацій;

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1: Міграції як суспільно-політичний феномен та предмет політологічного дослідження

ТЕМА 1. Теоретико-методологічні основи політологічних досліджень міграційних процесів. Взаємозв'язок демографічної, соціально-економічної, етно-культурної, релігійної, політичної, правової, психологічної, та міграційної проблематики. Завдання курсу. Теоретико-методологічні підходи до дослідження міграційних процесів як чинника політичного процесу. Еміграція та імміграція як об'єкт політичного управління. Традиційні та сучасні методологічні підходи до аналізу міграційної ситуації та політики. Демографічні, економічні, соціологічні та політологічні теорії. Аналіз змістовного значення і сучасного розуміння категорій: «міграція», «міграційне простір», «міграційний процес», «міграційна політика», «міграційна стратегія». Робота з категоріями «позитивне» - «негативне сальдо» міграцій; «Якість міграції», «брутто» - «нетто» міграції, «зовнішня» - «внутрішня», «міжнародна - мережева», «інтелектуальна», «трудова» і та інші.

ТЕМА 2. Сучасні міграційні процеси: соціально-економічний, культурно-політичний та геополітичний аспекти. Міграційні процеси в умовах функціонування сучасної системи міжнародних відносин. Класифікація видів міграції, аналіз особливостей сучасних міграційних потоків, пов'язаних із ними економічних, правових, соціальних проблем, виявлення чинників і причин міграції. Структура міграційних потоків: економічні мігранти, біженці, нелегальні мігранти, родини, що об'єдналися внаслідок міграції. Аналіз методів обліку та регулювання міграцій на глобальному, національному та локальному рівні.

Провідні центри міжнародної міграції (ЄС, АТР), причини їх виникнення в контексті перебігу глобалізаційних процесів. Інструменталізації міграційних політик. Управління міграційними потоками. Трансформація феномену міграції з об'єкта політичної уваги на чинник політичного процесу. Демографічна асиметрія і соціально-економічна диспропорція у світовому масштабі як причини зростання міжнародних міграцій. Мережева міжнародна міграція. Зростання міждержавної конкуренції за якісні трудові ресурси.

ТЕМА 3. Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток держав. Міграційні процеси в контексті розвитку території. Моделювання взаємозв'язків міграційних процесів та розвитку території. Оптимізації розміщення населення і трудових ресурсів за допомогою міграцій. Тлумачення поняття «регіон», «регіональна політика», «державна політика». Особливості розвитку міграційних процесів на державному рівні. Фактори внутрішньо-державної просторової мобільності. Етнічна складова внутрішніх міграцій. Соціально- економічні, політичні наслідки внутрішньодержавних міграційних процесів. Репатріаційні політики держав як форма моделювання міграційного потоку. Практики розширення політичного простору за рахунок внутрішніх міграційних потоків. Чинники регіонального розвитку – демографічний, трудоворесурсний, освітній, інфраструктурний, ресурсний, економічний потенціал, обсяги транскордонного співробітництва. Регіональні відтворювальні цикли. Міграційна та демографічна регіональна політика. Оптимізації розміщення населення і трудових ресурсів, знижує рівень соціально-економічної конфліктності в державі, покращує ситуацію в регіоні.

ТЕМА 4. Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС. Соціальна адаптація та інтеграція іммігрантів: досвід приймаючих країн. Стратегії акультурації, асиміляції та інтеграції. Стадії адаптації мігрантів. Реактивні мультикультурні політики держав. Мультикультурні стратегії та їх модифікації в державах Європи. Моделі трансформації ідентичності мігрантів. Проблеми дискримінації, сегрегації на расовому та етнічному ґрунті. Внутрішні і зовнішні чинники адаптації. Внутрішні адаптаційні стратегії – конформістська і нонконформістська. Міжетнічні комунікації. Культурна асиміляція («аккультурація»). Психологія мігрантів, біженців і вимушених переселенців. Характер асиміляції. Дискримінація і сегрегація мігрантів. Забезпечення соціального захисту мігрантів: національні та міжнародні гарантії. Моделі трудових відносин (континентальна-європейська, англо-саксонська, китайська). Перспективи регіональних імміграційних центрів.

Змістовний модуль 2: Міграційна політика держав Європи

ТЕМА 5. Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень. Становлення міграційної політики в країнах світу: історична ретроспектива. Причини посилення міграційних потоків на початку ХХІ ст. Аналіз перетворення міграції в об'єкт державної політики. Етапи впорядкування міграційного простору. Міграційна політика як система заходів щодо впорядкування міграційного простору, регулювання міграційного руху з позицій національних пріоритетів, кількісного та якісного складу міграційних потоків, їх соціально-демографічної та економічної структур. Класифікація типів міграційної політики. Аналіз можливостей використання міграційного чинника в обґрунтуванні територіальних і геополітичних претензій держав-сусідів.

ТЕМА 6. Політика репатріації: моделювання міграційного руху в межах національного простору. Поняття репатріації. Об'єкти політики репатріації. Програми повернення та адаптації етнічно-споріднених груп або співвітчизників. Засоби правової фіксації об'єктів репатріаційних політик. Етнічні карти. Пільги при отриманні громадянства. Діаспоральні політики як форма регіональних політик (Вірменія, Болгарія, Румунія, Німеччина, Польща, інші). Створення транскордонних соціально-культурних мереж. Трансформації електорального простору (Туреччина, Угорщина, Болгарія). Єврорегіони в межах «споріднених просторів» як засіб долання конфліктного потенціалу регіонів. Створення мережових інституційних систем з використанням соціального капіталу споріднених народів та співвітчизників. Трансформації національних проектів з етатистських та соціально-культурні транснаціональні (дві моделі)

ТЕМА 7. Біженці як об'єкт державної політики. Закріплення поняття «біженець» в правовому полі держав Європи та ЄС. Загальноєвропейські принципи та процедури врегулювання статусу біженців. Проблеми визначення статусу біженців на національному рівні. Типологія біженців. Стандарти ЄС щодо біженців. Регулювання статусу біженців в ЄС та країнах ЄС наприкінці ХХ ст. Дублінська процедура. Організація регіональних діалогів. План Юнкера – політика розподілених квот для держав. Національні практики прийому та адаптації біженців. Міграційні спільноти та їх відмінності від діаспор. Соціальний капітал міграційних спільнот. План ООН. Аналіз маршрутів біженців в Європі. Проблема «ринку країн» для біженців. Порівняльний аналіз програм національних держав Європи щодо біженців.

ТЕМА 8. Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів. Формування європейського міграційного простору. Характеристика чинників трудової міграції в Європі в ХХ ст. Трудова міграція як об'єкт політики. Становлення міграційного законодавства європейських держав. Імміграційні заходи та фільтри. Технології моделювання міграційних потоків. Якість міграційного потоків. Проблема надмірної кількості населення. Соціальний та міграційна криза в Європі в 70-і роки ХХ століття. Міждержавна конкуренція за «якісні» трудові ресурси. Мігрант як об'єкт правового захисту. Правове регулювання щодо робітників-мігрантів. Структура зайнятості іноземців в країнах Європи.

ТЕМА 9. Стратегічне планування міграційної політики в умовах міждержавного та міжнародного співробітництва. Процес і етапи створення стратегії міграційного планування в ЄС. Інституційні основи міграційної політики ЄС та інструменти реалізації політики ЄС щодо контролю міграційних потоків.

ТЕМА 10. Впровадження міграційної політики в Україні

Якісні риси міграційних процесів в Україні. Становлення та реформування інституційної основи міграційної політики в Україні. Дев'ять етапів становлення міграційної державної політики України. Проблеми множинного громадянства в Україні. Права іноземців в Україні. Репатріаційна політика. Національні норми України, що регулюють режим кордону. Малий прикордонний рух. Радмісія. Візова політика країн Європи та України. «Шенгенська Віза». Умови і порядок імміграції в Україну іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус іммігрантів в Україні.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Державна міграційна політика»

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин (денне відділення)				
Тема	Назва	Усього годин	Лекції (годин)	Семінарські	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Змістовний модуль 1: Міграції як суспільно-політичний феномен та предмет політологічного дослідження						
T.1	Теоретико-методологічні основи політологічних досліджень міграційних процесів.	13	2	2	4	5
T.2	Сучасні міграційні процеси: соціально-економічний, культурно-політичний та геополітичний аспекти.	11	2	2	2	5
T.3	Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток держав. Міграційні процеси в контексті	13	2	2	4	5
T.4	Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС.	11	2	2	2	5
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>		48	8	8	12	20
Змістовний модуль 2: Міграційна політика держава Європи						
T.5	Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень	13	2	2	4	5
T.6	Політика репатріації: моделювання міграційного руху в межах національного простору.	13	2	2	4	5
T.7	Біженці як об'єкт державної політики.	13	2	2	4	5
T.8	Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів.	11	2	2	2	5
T.9	Стратегічне планування міграційної політики в умовах міждержавного та міжнародного співробітництва.	11	2	2	2	5
T.10	Впровадження міграційної політики в Україні	11	2	2	2	5
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>		72	12	12	18	30
Усього		120	20	20	30	50
					80	

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Державна міграційна політика»**

Назви змістовних модулів і тем		Кількість годин (заочне відділення)				
Тема	Назва	Усього годин	Лекції (годин)	Семінарські	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Змістовний модуль 1: Міграції як суспільно-політичний феномен та предмет політологічного дослідження						
T.1	Теоретико-методологічні основи політологічних досліджень міграційних процесів.	13	1		4	8
T.2	Сучасні міграційні процеси: соціально-економічний, культурно-політичний та геополітичний аспекти	11	1		2	8
T.3	Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток держав. Міграційні процеси в контексті	13	2		4	7
T.4	Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС.	11	2		2	7
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>		48	6		12	30
Змістовний модуль 2: Міграційна політика держав Європи						
T.5	Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень	13	1		4	8
T.6	Політика репатріації: моделювання міграційного руху в межах національного простору.	13	2		4	7
T.7	Біженці як об'єкт державної політики.	13	2		4	7
T.8	Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів.	11	1		2	8
T.9	Стратегічне планування міграційної політики в умовах міждержавного та міжнародного співробітництва.	11	1		2	8
T.10	Впровадження міграційної політики в Україні	11	1		2	8
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>		72	8		18	46
Усього		120	14		30	76
					106	

5. ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

	Теми	ГОДИ НИ
Т.1	<p>Теоретико-методологічні основи політологічних досліджень міграційних процесів. Розкрити питання: Взаємозв'язок демографічної, соціально-економічної, етно-культурної, релігійної, політичної, правової, психологічної, та міграційної проблематики. Теоретико-методологічні підходи до дослідження міграційних процесів як чинника політичного процесу. Еміграція та імміграція як об'єкт політичного управління. Традиційні та сучасні методологічні підходи до аналізу міграційної ситуації та політики. Демографічні, економічні, соціологічні та політологічні теорії.</p>	2
Т.2	<p>Сучасні міграційні процеси: соціально-економічний, культурно-політичний та геополітичний аспекти. Розкрити питання: Класифікація видів міграції, аналіз особливостей сучасних міграційних потоків, пов'язаних із ними економічних, правових, соціальних проблем, виявлення чинників і причин міграції. Структура міграційних потоків: економічні мігранти, біженці, нелегальні мігранти, родинні... Аналіз методів обліку та регулювання міграцій на глобальному, національному та локальному рівні. Провідні центри міжнародної міграції. Управління міграційними потоками. Трансформація феномену міграції з об'єкта політичної уваги на чинник політичного процесу. Демографічна асиметрія і соціально-економічна диспропорція у світовому масштабі як причини зростання міжнародних міграцій. Мережева міжнародна міграція.</p>	2
Т.3	<p>Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток держав. Міграційні процеси в контексті розвитку території. Розкрити питання: Міграційні процеси як чинник розвитку території. Міграційна політика як чинник оптимізації розміщення населення та трудових ресурсів. Тлумачення поняття «регіон» і «регіональна політика». Класифікація регіонів. Поняття «регіон» у чинній нормативно-правовій документації ЄС та України. Показники соціально-економічного становища регіону (порівняльний аналіз). Методи прогнозування розвитку території. Міграційна політика як складова регіональної політики розвитку</p>	2
Т.4	<p>Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС та засоби їх вирішення. Розкрити питання: Соціальна адаптація та інтеграція іммігрантів: досвід приймаючих країн. Стадії адаптації мігрантів. Внутрішні і зовнішні чинники адаптації. Внутрішні адаптаційні стратегії – конформістська і нонконформістська. Забезпечення соціального захисту мігрантів: національні та міжнародні гарантії. Моделі трудових відносин в контексті інтеграції мігрантів (континентальна-європейська, англо-саксонська, китайська). Моделі трансформації ідентичності мігрантів. Психологія мігрантів, біженців і вимушених переселенців. Перспективи імміграційних центрів.</p>	2
Т.5	<p>Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень. Розкрити питання: Міграції як об'єкт державної політики. Етапи розвитку міграційної політики: від природних форм руху населення через заходи симптоматичного регулювання до стратегічного планування. Суть міграційної політики. Класифікація типів міграційної політики. Місце та роль інституту громадянства в міграційному праві країн ЄС та України. Подвійне та множинне громадянство. Ефективне громадянство. Громадянство за інвестиції. Політичні права іноземців в ЄС. Конституційно-правові та законодавчі підстави обмеження права в'їзду на територію країни, виїзду за її межі, свободи пересування по території : законодавство країн ЄС та України. Умови та порядок в'їзду, виїзду та свободи пересування по території країн ЄС та України людини та громадянина.</p>	2

Т.6	<p>Політика репатріації: політика репатріації: моделювання міграційного руху в межах національного простору. <i>Розкрити питання:</i> Поняття репатріації. Об'єкти політики репатріації Програми повернення та адаптації етнічно-споріднених груп або співвітчизників. Засоби правової фіксації об'єктів репатріаційних політик. Етнічні карти. Пільги при отриманні громадянства. Діаспоральні політики як форма регіональних політик (Вірменія, Болгарія, Румунія, Німеччина, Польща, та інші). Створення транскордонних інтегрованих соціально-культурних мереж. Трансформації електорального простору (Туреччина, Угорщина, Болгарія). Єврорегіони в межах споріднених просторів як засіб долання конфліктного потенціалу прикордонних регіонів. Створення мережеских інституційних систем з використанням соціального капіталу споріднених народів та співвітчизників. Трансформації національних проектів з етатистських та соціально-культурні транснаціональні (дві моделі)</p>	2
Т.7	<p>Біженці як об'єкт державної політики. <i>Розкрити питання:</i> Закріплення поняття «біженець» в правовому полі держав Європи та ЄС. Загальноєвропейські принципи та процедури врегулювання статусу біженців. Проблеми визначення статусу біженців на національному рівні. Типологія біженців. Стандарти ЄС щодо біженців. Регулювання статусу біженець в ЄС та країнах ЄС наприкінці ХХ ст. Дублінська процедура. Організація регіональних діалогів. План Юнкера – політика розподілених квот для держав. Національні практики прийому та адаптації біженців. Міграційні спільноти та їх відмінності від діаспор. Соціальний капітал міграційних спільнот. План ООН. Аналіз маршрутів біженців в Європі. Проблема «ринку країн» для біженців. Порівняльний аналіз програм національних держав Європи щодо біженців.</p>	2
Т.8	<p>Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів. <i>Розкрити питання:</i> Формування єдиного європейського міграційного простору. Характеристика основних чинників трудової міграції в Європі в ХХ столітті. Трудова міграція ка об'єкт політики. Становлення міграційного законодавства західноєвропейських держав. Імміграційні заходи та фільтри. Технології моделювання міграційних потоків. Якість міграційного потоків. Проблема надмірної кількості населення. Соціальний та міграційна криза в Європі в 70-і роки ХХ століття. Міждержавна конкуренція за «якісні» трудові ресурси. Мігрант як об'єкт правового захисту. Правове регулювання щодо робітників-мігрантів. Структура зайнятості іноземців в країнах Європи.</p>	2
Т.9	<p>Стратегічне планування міграційної політики в умовах міждержавного та міжнародного співробітництва. <i>Розкрити питання:</i> Процес і етапи створення стратегії міграційного планування в ЄС. Інституційні основи міграційної політики ЄС та інструменти реалізації політики ЄС щодо контролю міграційних потоків.</p>	2
Т.10	<p>Впровадження міграційної політики в Україні. <i>Розкрити питання:</i> Якісні риси міграційних процесів в Україні. Становлення та реформування інституційної основи міграційної політики в Україні. Дев'ять етапів становлення міграційної державної політики України. Проблеми множинного громадянства в Україні. Права іноземців в Україні.. Репатріаційна політика. Національні норми України, що регулюють режим кордону. Малий прикордонний рух. Реадмісія. Візова політика країн Європи та України. «Шенгенська Віза». Умови і порядок імміграції в Україну іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус іммігрантів в Україні.</p>	2
Всього		20

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

8. САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ІНДЗ

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних занять;

[2] – опрацювання лекційного матеріалу;

[3] – самостійне опрацювання літератури та нормативно-правових актів, джерел;

[4] – індивідуальне навчально-дослідне завдання: підготовка доповіді, реферату, презентації.

	Номер теми/Види завдань	Інд. р-та	Сам р-та
Т.1	<p>Теоретико-методологічні основи політологічних досліджень міграційних процесів. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу. Аналіз змістовного значення і сучасного розуміння категорій: «міграція», «міграційне простір», «міграційний процес», «міграційна політика», «міграційна стратегія». Робота з категоріями «позитивне» - «негативне сальдо» міграцій; «Якість міграції», «брутто» - «нетто» міграції, «зовнішня» - «внутрішня», «міжнародна - мережева», «інтелектуальна», «трудова» і та інші.</p> <p>ІНДЗ 1. Підготувати та презентувати доповіді щодо міграційних теорій: 1) теорія демографічних циклів; 2) концепція мобільного переходу; 3) загальна теорія народонаселення; 4) концепція міграційного переходу; 5) теорія тяжіння-відштовхування; 6) теорія міграційного ланцюга; 7) теорію асиміляції; 8) культурологічна теорія, 9) теорія соціальних змін; 10) Мультикультурні теорії 11) теорія подвійного ринку; 12) теорія світових систем; 13) неокласична теорія економіки; 14) теорія людського капіталу; 15) теорія взаємозалежного глобального розвитку; 16) теорія периферійного капіталізму; 17) концепцію «світового ринку праці»</p>	4	5
Т.2	<p>Сучасні міграційні процеси: соціально-економічний, культурно-політичний та геополітичний аспекти. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу. Наведіть відомі вам критерії для класифікації міграційних рухів. Зробіть конспект методів обліку та регулювання міграцій на глобальному, національному та локальному рівні. Аналіз змістовного значення категорій: «переселення», «колонізація», «переміщення», «депортація», «міграція», «міграційне простір», «міграційний процес», «міграційна політика», «міграційна стратегія». Робота з категоріями «позитивне» – «негативне сальдо» міграцій; «Якість міграції», «брутто» – «нетто» міграції, «зовнішня» – «внутрішня», «міжнародна мережева», «інтелектуальна», «трудова» та ін.</p> <p>Підготувати доповіді-презентації: 1) Міжнародні міграції населення як феномен XIX- XXI ст.; 2) Мережева міжнародна міграція XXI ст.; 3) Демографічна асиметрія і соціально-економічна диспропорція у світовому масштабі як причини зростання міжнародних міграцій; 4) Соціально-економічні міграції в історії Євразії; 5) Історія управління міграційними потоками.</p>	2	5
Т.3	<p>Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток держав. Міграційні процеси в контексті розвитку території. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу. Наведіть приклади практик розширення політичного простору за рахунок внутрішніх міграційних потоків.</p>	4	5

	<p>ІНДЗ. Провести дослідження та презентувати результати з встановлення якості міграційного процесу в регіоні (країні) на вибір за базами статистичних даних.</p> <p>Підготувати доповіді-презентації: 1) Міграційна політика як оптимізація розміщення населення. Регіональні відтворювальні цикли; 2) Міграційна політика як політика трудових ресурсного заміщення; 3) Проект «Європи автономних регіонів» Жана Моне</p>		
T.4	<p>Соціокультурні наслідки міграційних процесів в країнах ЄС. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу</p> <p>Підготувати доповіді-презентації щодо політики мультикультуралізму в країнах Європи (за вибором студента)</p> <p>Акультурації. Асиміляція Характер асиміляції. Інтеграція. Ізоляціонізм. Сегрегація. Проблеми дискримінації, сегрегації на расовому та етнічному ґрунті. Теорії мультикультуралізму. Політика мультикультуралізму.</p>	2	5
T.5	<p>Управління міграційними процесами як політична проблема: стратегії і тактики політичних утворень. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу. З'ясуйте етапи розвитку міграційної політики як форми стратегічного розвитку держави. Програмно-цільове управління міграційними процесами. Поясніть поняття: Акультурації. Асиміляція Характер асиміляції. Інтеграція. Ізоляціонізм. Сегрегація. Проблеми дискримінації, сегрегації на расовому та етнічному ґрунті. Політика мультикультуралізму.</p> <p>ІНДЗ: Підготувати роботу по множинному громадянству за планом:</p> <p>1) діючі законодавчі норми в державі щодо отримання громадянства; 2) правила надання ВНЖ та ПМЖ; 3) особливості надання другого громадянства в том числі через «споріднені зв'язки», «етнічні карти», «громадянство за інвестицією» та інше; 4) органи, які заняті реалізацією політики репатріації та етапи реалізації програми; 5) статистичний аналіз реалізації політики.</p>	4	5
T.6	<p>Політика репатріації: моделювання міграційного руху в межах національного простору. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу.</p> <p>ІНДЗ: Презентуйте репатріаційну політику держави (за вибором). План доповіді: 1. Правова регламентація політики репатріації. 2. Об'єкт репатріації (споріднені народи, співвітчизники); 3 Етнічні картки та пільги при отриманні громадянства; 4) Інституційне закріплення політики репатріації. 5) Закріплення програм Національного розвитку.</p>	4	5
T.7	<p>Біженці як об'єкт державної політики. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу.</p> <p>ІНДЗ. Характеристика поведінки держав ЄС щодо виконання програми прийому біженців (квот). <i>Оберіть групи країн та надайте характеристику їх політики по відношенню до виконання квот прийому біженців.</i> <u>План доповіді:</u> 1) встановлена квота та її виконання (статистика прийому біженців з 2015 року до 2022 рік); 2) Політика країн в області інтеграції біженців (соціальний пакет, вибір мультикультурної стратегії, політичне представництво);</p> <p>Підготувати доповіді-презентації: 1) Політична біографія Фрїтгофа Нансена. Доля нансенівського паспорту; 2) Аналіз 3-х маршрутів біженців в Європу (Центрально-середземноморський; Східно-</p>	4	5

	середземноморський; Західно-Балканський); 3) Організація регіональних діалогів (за вибором) 3) План Юнкера – політика розподілених квот. 4) План Гутеріша по врегулюванню міграційної кризи в 2016 р. Аналіз маршрутів біженців в Європу		
T.8	Політика країн Європи та ЄС стосовно трудових мігрантів. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу. Надайте характеристику структурі зайнятості іноземців в країнах Європи. ІНДЗ 5. Політика держави ЄС щодо прийому трудових мігрантів. <i>Оберіть країну в Європі та надайте характеристику в області прийому трудових мігрантів (правове регулювання щодо робітників-мігрантів, структура зайнятості іноземців в країні, формат моделювання потоку робочої сили, політика фільтрації потоку трудових мігрантів, формальні вимоги до трудових мігрантів, статистика)</i>	2	5
T.9	Стратегічне планування міграційної політики в умовах міждержавного та міжнародного співробітництва. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу. Підготовка доповідей-презентацій: 1) обрати приклад «інструменту» та надати інформацію щодо його впровадження; 2) Європейська політика розширення та інтеграції: «Розширена Європа» та «Нова політика сусідства»; 3) Проблеми встановлення стандартів міграційного регулювання; 4) Порівняльний аналіз статистичних даних різних відомств; 5) Інститут видачі (екстрадиції) фізичних осіб у міграційному праві України; 6) Інститут повернення (репатріації) осіб і депортованих народів у міграційному праві України; 7) Правовий статус біженців в Україні: особливості надання, втрати та позбавлення статусу біженця. 8) Юридична природа та зміст права на притулок; 9) Міграційна політика як інструмент геополітичних трансформацій.	2	5
T.10	Впровадження міграційної політики в Україні. Опрацюйте конспект лекційного заняття та додаткову літературу. Надайте характеристику етапам становлення міграційної державної політики України. Підготовка доповідей-презентацій: 1). Політика держави щодо «закордонних українців»; 2). Обов'язки України щодо реадмісії; 3). Правовий статус іммігрантів в Україні.	2	5
Усього годин		30	50
		80	

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- СЛОВЕСНІ ТА НАОЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ (демонстрація презентацій, створення схематичних зображень, робота з веб-сайтами органів влади та управління, організацій)
- ПРАКТИЧНІ (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; аналіз практичних ситуацій (аналітичні розробки); метод проєктування)
- ІНТЕРАКТИВНІ методи навчання (під час лекційних, практичних занять)
- КОЛЕКТИВНЕ ТА ІНДИВІДУАЛЬНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ЗАВДАНЬ (колективне обговорення з використанням дискурсивних практик, виконання ІНДЗ, презентація виконаних ІНДЗ та результатів самостійної роботи)

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни застосовуються наступні методи навчання: словесний, наочний, практичний, які передбачають читання лекції, опрацювання нормативних актів, робота з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації. Засоби діагностики якості вищої освіти включають в себе поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Формами організації **поточного контролю** є:

- усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей;
- контроль виконання самостійної роботи та індивідуальних завдань;
- тестовий контроль проведення тестування студентів.

Програмою передбачено проведення періодичного контролю:

- тематичні колоквиуми.

Програмою передбачено проведення підсумкової модульної контрольної роботи:

- Модульний тестовий контроль за допомогою Google- form

Підсумковий контроль: залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів вищої освіти в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем, доповідь та демонстрація презентації	від 0 до 5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 5

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є спостерігачем; не виступає, не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання апарату і джерел.
	2-3 бали	Здобувач іноді бере участь у занятті; ситуативно надає відповіді на прямі запитання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на заняттях; фрагментарні знання апарату і джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	4-5 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем: доповідь та демонстрація презентації	0 балів	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	1-2 бал	Доповідь та презентація виконані самостійно, проте матеріал представлений описово, висновки формальні, тема не розкрита.
	3 бали	Доповіді та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно здобувач пояснює матеріал впевнено і за допомогою викладача виправляється, змістовний матеріал представлений добре, висновки відповідають на завдання, тема загалом розкрита із незначними прогалинами.

	4 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз достатній, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює матеріал, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані висновки, тема загалом розкрита, презентація містить посилання на джерела.
	5 балів	Доповіді та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми розкрита, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, метод відповідає тематиці та задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні судження, підкріплені доказами, презентація містить посилання на джерела.
Контрольна робота за змістовними модулями	0 балів	Відповідь на запитання неправильна.
	10 балів	В контрольній роботі кожного з модулів по 10 запитань: 1 бал за кожен правильну відповідь.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	
35 – 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль										Сума балів загалом	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2						90	Залік	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			
Контрольна робота за зміст-м модулем №1 (10 балів)				Контрольна робота за зміст-м модулем №2 (10 балів)								
(2 ІНДЗ *6) =12				(3 ІНДЗ *6) =18						90	10	100

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Коч С.В. Узун Ю.В. Міграційна політика ЄС: методичні вказівки та завдання до навчального курсу. Одеса: ТОВ «Удача», 2019. 43 с. URL: dspace.onu.edu.ua
- Робоча програма, Силабус.
- Лекційні презентації; Google-class; Google-test.

13. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Розвиток досліджень міграційних процесів і становлення політичної міграціології.
2. Міграція як суспільно-політичний феномен та предмет політологічного дослідження.
3. Міграційні теорії меркантилістів та економістів-фізікалістів
4. Дослідження міграцій та міграційної політики в ХХ ст.
5. Політичні та економічні теорії міграцій
6. Соціологічні та демографічні теорії міграцій
7. Міграційна активність: етапи, та історичні особливості.
8. Міжнародні міграції населення як феномен ХІХ–ХХІ ст. Зростання міжнародних міграцій.
9. Класифікація видів міграції та соціально-економічний аспект міграцій.
10. Регіональні міграційні простори та коридори міжнародних міграцій.
11. Міграційна динаміка країн Європи (зовнішня і внутрішня міграції, сальдо міграції).
12. Міграції як об'єкт державної політики. Основні етапи розвитку міграційної політики.
13. Міграційна політика як елемент регіональної політики.
14. Міграційна політика як елемент забезпечення національної безпеки.
15. Якість міграції та розвиток території. Міграційна політика як політика трудових ресурсного заміщення.
16. Геополітичний аспект міграційної політики.
17. Боротьба з нелегальною міграцією в країнах ЄС.
18. Особливості становлення міграційного законодавства країн ЄС та ЄС.
19. Біженці: поняття, режим, термінологія, законодавче регулювання.
20. Іноземці: поняття, режим, термінологія, законодавче регулювання.
21. Особи без громадянства: поняття, режим, термінологія, законодавче регулювання.
8. Практики надання громадянства іноземцям. Політичні права іноземців.
9. Множинне громадянство: чинники розширення практик.
10. Біпатрид: процес законодавчого забезпечення, сучасна концепція.
11. Заходи в ЄС щодо посилення контролю за міграційними потоками: боротьба з нелегальною міграцією.
22. Місце та роль інституту громадянства в міграційному праві країн ЄС та України.
23. Умови та порядок в'їзду, виїзду та свободи пересування по території країн ЄС людини та громадянина. Візова політика країн Європи. «Шенгенська Віза».
24. Умови і порядок імміграції в країни ЄС іноземців та осіб без громадянства. Правовий статус іммігрантів в країнах ЄС.
25. Особливості становлення міграційного законодавства країн, асоційованих з ЄС– Албанії, Туреччини, Чорногорії, Сербії, України, та ін.
26. Процес і етапи створення єдиної імміграційної політики ЄС.
27. Міждержавне міжнародне співробітництво країн у регулюванні міграційних процесів. Проблеми реалізації політики реадмісії.
28. Інституційні основи і стандарти у сфері міграційного регулювання в ЄС
29. Інституційна основа впровадження міграційної політики в Німеччині
30. Інституційна основа впровадження міграційної політики в Великобританії та Данії
31. Інституційна основа впровадження міграційної політики в Прибалтійських країнах
32. Інституційна основа впровадження міграційної політики в країнах Вишеградської групи
33. Інституційна основа впровадження міграційної політики в Іспанії, Португалії та Італії
34. Інституційна основа впровадження міграційної політики в Австрії та Франції
35. Інституційна основа впровадження міграційної політики в країнах Балканського півострова
36. Інституційна основа впровадження міграційної політики в Туреччині, Греції та Болгарії
37. Міграційна політика в Нідерландах.
38. Міграційна політика країн Північної Європи.
39. Міграційна політика в Швеції, Фінляндії та Ірландія.
40. Міграційна політика в Хорватії, Словенії та Чорногорії
41. Репатріаційні та діаспоральні політики країн Європи

42. Адаптація та інтеграція біженців: порівняльний аналіз національних практик країн ЄС.
43. Політика культурної асиміляції («аккультурації») як форма інтеграції мігрантів.
44. Мультикультуралізм в країнах ЄС: політична риторика.
45. Національні гарантії соціального захисту трудових мігрантів.
46. Процедури легалізації нелегальних мігрантів: практика європейських країн.
47. Програми трудової міграції в країнах ЄС (за вибором студента) (наприклад: в Німеччині – «Програма «Соціальний рік в Німеччині» або «Добровільний соціальний рік, або Freiwilliges Soziales Jahr, Bundes Freiwillige Dienst или, сокращено, FSJ/BFD»

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА

- Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV-XVIII ст.: В 3-х т Т.1: Структури повсякденності: можливе і неможливе: Пер. з франц. К.: Основи, 1995. 544 с.; Т. 2: Ігри обміну: Пер. з франц. К.: Основи, 1997. 585 с.
- Від мультикультуралізму до транскультурності: проблема збереження цінностей цивілізованого співіснування: монографія / В. М. Судакова, Н. Б. Отрешко та інші. К.: Інститут культурології НАМ України, 2018. 287 с.
- Гуменюк Ю. П. Міжнародна трудова міграція: методологічний та організаційний аспекти: монографія / Ю. П. Гуменюк. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 619 с.
- Європейський Союз : Консолідовані Договори. К., 1999. 140 с.
- Інституційні засади розвитку ринку праці в Україні: колективна монографія / за І-71 наук. ред. д.е.н., проф. І.Л. Петрової, д.е.н. В.В. Близнюк ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». К., 2021. 472 с.
- Малиновська О. А. Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України. Київ: НІСД, 2014. 48 с.
- Щодо засобів та пріоритетів регулювання міграції у контексті зміцнення людського потенціалу України. Центр економічних і соціальних досліджень. Національний інститут стратегічних досліджень (Укладач. О.А. Малиновська) 2021. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-11/migraciya_malinovska_03112021.pdf
- Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії. Київ : НІСД, 2018. 472 с.
- Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали / за заг. ред. М.В. Буроменського. Х.: Право, 2015. 328 с.
- Свящук А.Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності. Навчальний посібник. Харків: Вид-во, 2018. 324 с.
- Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів ХХІ століття: наукове видання / наук. ред. У.Я. Садова. Львів, 2019. 13 с.
- Migrants, asylum seekers and refugees in Jordan, 2017 URL: <https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/0f458f15-6304-4bc4-8e54-077a8fac1f25?lang=ENG>.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

- Алгаш В., Піттель А. Сучасна міграційна криза як виклик для ЄС. *Міжнародне право*. 2019. № 12. С.334 - 338
- Андрейко В. Розвиток міграційних процесів в Європі та Україна. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Історія»*. 2019. Вип. 2 (41). С. 134-142.
- Безушко М. С. Міграційна політика ЄС: виникнення та проблеми сьогодення. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 1. 2020. С. 276-278. URL : http://lsej.org.ua/1_2020/69.pdf

- Бортник Н. П., Мороз Н. С. Міграціологія як наука про кількісно-якісні показники міграції населення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»* № 850 2016 URL: <https://vlp.com.ua/node/16543>
- Даниленко О., Панченко Т. Висококваліфікований український фахівець у Німеччині та Польщі. Аналіз кейсів у Мюнхені, Кракові й Вроцлаві. Харків: Видавець О. А. Мірошніченко, 2020. 102 с.
- Демчишина В.Р. Принципи міграційної політики Європейського Союзу. *Часопис Київського університету права*. 2018. №4. С. 325-328.
- Ерфан Є. А. Особливості міжнародної міграції висококваліфікованих працівників. *Наук. вісник Ужгород. нац. ун-ту. Сер.: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 18. Ч. 2. С. 10–14.
- Зануда А. Робота в Німеччині: Берлін спрощує правила і чекає на нових працівників. *BBC News. Україна*. 2020. 26 лют. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-51559930> (дата звернення: 31.03.2020).
- Заставна О. Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Європейського Союзу. *Міжнародне право*. 2021. №1. С.276-281.
- Зануда А. Робота в Німеччині: Берлін спрощує правила і чекає на нових працівників. *BBC News. Україна*. 2020. 26 лют. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-51559930>
- Калашнікова Л. В., Чорна В. О. Активізація трудових міграційних процесів як загроза безпечному функціонуванню регіонального соціуму. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2016. Вип. 69–70. С. 118–127.
- Кваша С.М., Файчук О.М., Файчук О.В. Європейська економічна інтеграція: навчальний посібник. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2019. С. 21-24.
- Краєвська О.А. Міграційна політика Європейського Союзу: політико-правовий аспект. *Грані*. 2011. № 5 (79). С. 141–149.
- Кримова М.О. Інтеграція мігрантів як інструмент функціонування ринку міграційних послуг країн ЄС. *Економіка і організація управління*. № 2 (34). 2019. С. 56-64
- Кукурудза І.І., Ромащенко Т.І. Україна у світових процесах трудової міграції: Монографія. Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2012. 252 с.
- Ливдар М., Федевич Л. Трудова міграція в Європі та її вплив на Україну. *Економік та суспільство*. 2021. № 24 URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-28>
- Луцишин Г. Міграційна криза в ЄС: проблема безпеки зовнішніх кордонів та загострення міжетнічних. *Humanitarian vision*. 2015. Vol. 1. №. 2. С. 41-46.
- Махортов Ю.О., Пономарьова Г.О. Аналіз сучасної міграційної політики країн Європи. *Міжнаодні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. Вип. 1. -С. 122-130.
- Міграційна політика ЄС: стан, виклики та перспективи: наук.-практич. симпозиум, присвяч. 15-річчю міжнар. дня мігранта та 25-річчю міжнародної конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та їх сімей (18.12.2015). Одеса: Фенікс, 2015. 105 с. URL: <http://iele.bazick.com/projectdevelopment/odessa-tempus-center; eurolaw.org.ua>.
- Мульська О. П., Бороняк І. Є. Прогностична модель формування україно-німецької міграційної системи. *Економіка і прогнозування*. 2019. № 2. С. 120–125.
- Мушак Н.Б. Правові засади імміграційної політики Європейського Союзу. *Альманах права. Правовий світогляд: людина і право* (До 65-річчя Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України). К., 2014. Вип. 5. С. 276–281.
- Мушак Н.Б. Свобода пересування осіб як одне із фундаментальних прав громадян Європейського Союзу. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Київ: Ін-т міжнародних відносин, 2013, Вип. 117, Ч. 1. С. 105–113.
- Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Н. Міжнародно-правові стандарти прав людини : навч. Посібник. Дніпро : ДДУВС, 2019. 184 с.
- Оврамець М.А. Діяльність керівних органів ЄС у сфері контролю міграцій. *Проблеми міжнародних відносин*. 2013. Вип. 7. С. 122–142.

- Пак А. К. Проблеми міграційної політики європейських країн і шляхи їх вирішення. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2017. № 6. С. 54-57.
- Пак Н. Неконтрольована міграція як загроза безпеці країн Європейського Союзу. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка*. 2016. С. 30–32.
- Пономарьова О.П. Правове регулювання порядку перетинання кордонів країн шенгенської зони (не) громадянами ЄС. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 35–42.
- Проценко О. Міграційна політика Європейського Союзу. Підприємництво, господарство і право. № 11. 2020. С. 302-306. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/52.pdf>
- Романюк М. Д. Міграційні загрози національній безпеці України: сучасні виклики, проблеми подолання. *Демографія та соціальна економіка*. 2015. № 3 (25). С. 99 – 111.
- Середа О. Г. Європейські стандарти організації праці. *Право та інновації*. № 4 (12). 2015. С. 110-116. URL : <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/Sereda12.pdf>
- Сльота І. Сучасна міграційна політика Франції та Великої Британії. *Зовнішні справи*. 2014. №9. С. 35-45
- Українське суспільство: міграційний вимір: національна доповідь / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – К., 2018. – 396 с
- Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів ХХІ століття : наук. видання / наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2019. 110 с.
- Узун Ю. В. Управління міграційними процесами глобальні та регіональні тенденції. *Політикус*. 2019. Вип. 2. С. 56–65.
- Чайковський Ю.В. Вплив сучасних конфліктів на зміну міграційної політики сусідніх держав: міжнародно-правові аспекти. *Актуальні проблеми політики*. 2018. Вип. 62. С.81 - 94
- Чернега О.Б., Яковенко Ю.В. Міграційна політика ЄС: тенденції формування міграційних потоків та механізми вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2020. №22. С.74-79.
- Чубарь О. Г., Машіко К. С. Грошові перекази трудових мігрантів в Україну: макроекономічні тенденції та регіональні особливості. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 3 (37). С. 57–72.
- Юськів Б. Н. Криза міграційної системи ЄС як виклик безпеки європейської регіональної системи міжнародних відносин. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2017. № 15. С. 17-24.
- Buchanan P. Death of the West: how the population is dying out and immigration is a threat to our country and civilization. Griffin (October 15, 2002). 783 p.
- Collett E. Facing 2020: Developing a New European Agenda for Immigration and Asylum Policy *Migration Policy Institute*. 2013. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwit8vLMz7DvAhUF6RoKHZbyDokQFjAAegQIAhAD&url=https%3A%2F%2Fwww.migrationpolicy.org%2Fpubs%2FMPIEurope-Facing2020.pdf&usg=AOvVaw07ux_8BH6OWGveVej7eVfOe
- Estevens, J. Migration crisis in the EU: developing a framework for analysis of national security and defence strategies. *Comparative Migration Studies*, 2018 6(1), 1–21. <https://doi.org/10.1186/s40878-018-0093-3>
- EU-Turkey Agreement: Questions and Answers, press release, 2016 // Official site of the European Commission. URL: http://europa.eu/rapid/pressrelease_MEMO-16-963_en.htm
- Matkowska M. Polska polityka migracyjna – zarys problemu. *Studia i prace wydziału nauk ekonomicznych i zarządzania*. 2013. No. 3. P. 77–92.
- Shubham P. European Migrant Crisis: Financial Burden or Economic Opportunity? *Social Impact Research Experience (SIRE)*. 43. 2016 URL: <http://repository.upenn.edu/sire/43>
- Statista Number of illegal entries at borders of the European Union 2009–2019. 2020, May 18. URL: <https://www.statista.com/statistics/454775/number-of-illegal-entries-between-bcps-to-the-eu>

- Van Wolleghem, P.G. Where is the EU's Migrant Integration Policy Heading? 2019 *International Review of Public Policy*, 1(2), 218–237. <https://doi.org/10.4000/irpp.396>
- Wallerstein I. Passions About Migrants. Commentary No. 409, Sept. 15, 2015 URL: <https://iwallerstein.com/passions-about-migrants/>

ДОКУМЕНТИ ТА ПРАВОВІ АКТИ

- Департамент міграційної служби та перспективного планування. Країни вибуття біженців. Офіційний сайт. URL: http://www.kmu.gov.ua/migration_ext/control
- Діяльність Ради Європи в області міграції. URL: [http://www.coe.int/T/E/Social_Cohesion/Migration/Documentation/Publications_and_reports/Reports_and_proceedings/1998_CDMG\(98\)2E_rev.asp](http://www.coe.int/T/E/Social_Cohesion/Migration/Documentation/Publications_and_reports/Reports_and_proceedings/1998_CDMG(98)2E_rev.asp).
- Дублінська конвенція 1990 р. Офіційний сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_310
- Європейська конвенція про громадянство. Рада Європи. Страсбург. Доповідь від 06.11.1997 № ETS № 166. *ВВР України*. 28.03.2008 р. № 13.
- Закон Республіки Польщі. Про карту поляка від 07. 09. 2007. URL: http://www.poland.gov.pl/Karta_Polaka,2532.html
- Закон Словаччини. Про словаків, що живуть за кордоном, та про зміни та доповнення до деяких законів від 23.09.2005. URL: <http://www.bestactive.com/slovakia/index.php/pmz/zakon-o-zagranichnyh-slovakah/>
- Конвенція Ліги Націй про міжнародний статус біженців від 28 жовтня 1933.
- Конвенція «Про статус біженців» 1951. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011.
- Конвенція ООН 1951 р. про статус біженців та Протокол 1967 р. про статус біженців. *Діюче міжнародне право*. В 3-х томах., 1996. С. 283–302.
- Міжнародна Організація з міграції. Представництво МОМ в Західному регіоні СНД. URL: <http://www.iom.org.ua/index.php?page=catalog&id=10>
- План дій «Україна – ЄС». Європейська політика сусідства. Офіційний сайт КМУ. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=17977414&cat_id=17976903&ctime=1147848866542
- Спільна європейська політика в області міграції та надання притулку. Доклад Хьюман Райтс В. 2007. URL: <http://www.hrw.ru/russian/reports/2007/world/euro.html#2>
- Закон про ратифікацію Угоди між Урядом України і Урядом Республіки Молдова про організацію спільного контролю в пунктах пропуску через українсько-молдовський державний кордон від 11.09.98. *ВВР України* 1998. № 42. ст.262
- Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 03.04.2003 р. Із останніми змінами від 05.06.2008 р. *ВВР України*. 2003. №27. С. 208.
- Закон України «Про Комплексну програму утвердження України як транзитної держави у 2002-2010 роках». *ВВР України*. 2002. № 24. С. 166.
- Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21.01.1994 р.
- Закон України «Про правовий статус закордонних українців» від 04.03.2004. *ВВР України* 2004. С.343
- Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 04.02.1994. Відомості Верховної Ради. 1994. № 23. Ст.161; Із змінами від 11.05.2007. *ВВР України* 2007. № 33. С.442.
- Закон України «Про приєднання України до Конвенції про статус біженців та Протоколу щодо статусу біженців» від 10.01 2002. *ВВР України*. 2002. № 17. С.118
- Закон України «Про ратифікацію європейської Конвенції про громадянство» від 20.09.2006. *ВВР України*. 2006. № 45. С.437
- Закон України «Про ратифікацію Європейської конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів» (з застереженням) від 16.03.2007. *ВВР України*. 2007. № 21. С.290

- Закон України «Про ратифікацію Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності» прийнятого резолюцією 55/25 ГА від 15.11.2000 р.» від 04.02.2004. Офіційний вісник України. 2006. № 14. С. 360.
- Закон України «Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Турецької Республіки про реадмісію осіб». *ВВР України*. 2006 № 39. С. 330.
- Закон України «Про ратифікацію Угоди між Кабінетом Міністрів України та Швейцарською Федеральною Радою про реадмісію осіб, які перебувають на територіях їх держав нелегально» від 23.06. 2004. *ВВР України*. 2004. № 38. С. 478
- Постанова КМУ «Деякі питання державного управління у сфері міграційної політики» від 18.06. 2008 р. *Офіційний вісник* від 04.07.2008 – 2008. № 46. С. 22. Ст. 1495
- Постанова КМУ «Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2010 року». Від 26.07.2006 р. № 1034 Із змінами від 25.07.2007. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
- Постанова КМУ «Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Норвегія про реадмісію осіб» від 2 липня 2008 р. *Офіційний вісник України* від 18.07.2008 - 2008. № 50. С. 11.
- Постанова КМУ «Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Данія про реадмісію осіб» від 26.03.2008 р. URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>;
- Постанова КМУ «Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Соціалістичної Республіки В'єтнам про реадмісію громадян обох держав» від 28.05.2008 р. *Офіційний вісник України* від 09.06.2008 - 2008. № 39. С. 15
- Постанова КМУ «Про створення органів міграційної служби України» від 22.06.1994 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
- Постанова КМУ «Про утворення національної комісії з питань закордонних українців» від 10.08.2004 р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 32. С. 80.
- Права людини в сфері міграції та міжнародного захисту («притулку»). ВБФ «Право на захист» в партнерстві з HIAS. Звіт Гельсінської Групи в Україні. Права людини в Україні 2015. URL: <http://helsinki.org.ua/prava-lyudyny-v-sferi-mihratsiji-ta-mizhnarodnoho-zahystu-prytulku-vbf-pravo-na-zahyst-v-partnerstvi-z-hias/>
- Правила в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію. Затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 1995 р. № 1074 . Із змінами 2008. *Офіційний вісник України* від 05.05.2008 – 2008. № 31. С. 24
- Розпорядження КМУ «Про встановлення квоти на імміграцію на 2016». URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/212-2016-%D1%80>
- European Pact on Immigration and Asylum. URL: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2013440%202008%20I NIT>

ІНФОРМАЦІЙНІ Е-РЕСУРСИ

- Державний комітет статистики України. Офіційний сайт. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Державний комітет України у справах національностей і релігії. Інформація про стан міграційної ситуації в Україні Офіційний сайт http://www.scnm.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=48867&cat_id=4792
- Діяльність Ради Європи в області міграції. URL: [http://www.coe.int/T/E/Social_Cohesion/Migration/Documentation/Publications_and_reports/Reports_and_proceedings/1998_CDMG_\(98\)2E_rev.asp](http://www.coe.int/T/E/Social_Cohesion/Migration/Documentation/Publications_and_reports/Reports_and_proceedings/1998_CDMG_(98)2E_rev.asp)
- Інструмент Європейського сусідства та партнерства. Східна регіональна індикативна програма на 2007-2010 гг. (англ. версія). Седеркопінгский процесс. URL: <http://soderkoping.org.ua/page16693.html>

Євростат. Офіційний сайт. URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Statistics_on_enforcement_of_immigration_legislation.

Інформація про стан міграційної ситуації в Україні /Офіційний сайт Державного комітету у справах національностей та релігій. URL: http://www.scnm.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id;

Міграційна ситуація в Одеській області по роках. URL: http://www.od.ukrstat.gov.ua/stat_info/demogr/demogr3.htm

Міграційний профіль України 2011-2020 рр. Державна міграційна служба України. К., 2016. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/monitoring-migracijnix-procesiv/migracijnij-profil.html>

Міжнародна Організація з міграції. Представництво МОМ в Західному регіоні СНД. URL: <http://www.iom.org.ua/index.php?page=catalog&id=10>

Верховної Ради України Офіційний веб-сайт URL: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>.

Державної міграційної служби України. Офіційний веб-сайт URL: <http://www.dmsu.gov.ua/>.
Офіційний веб-сайт Комісії з Міжнародної міграції Global Commission on MOM Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.iom.int/jahia/jsp/index.jsp>.

ООН Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.un.org/ru/>.

Організація із безпеки і співробітництва в Європі. URL: <http://www.osce.org> .

Рада Європи. URL: <http://www.coe.int/lportal/web/coe-portal>.

Управління Верховного комісара ООН у справах біженців. URL: http://www.unhcr.org.ua/unhcr_ukr/index.php?&lang=u.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://www.ombudsman.kiev.ua/index.htm>.

Представництва Європейської Комісії в Україні. URL: <http://www.delukr.ec.europa.eu/page46795>.

Рада міністрів Північних країн: Nordiskt samarbete URL: <http://www.norden.se/Nordenfakta/Det-nordiska-samarbetet/>

Commission Staff Working Document. SWD (2020) 207 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1601291023467&uri=SWD%3A2020%3A207%3AFIN>

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council. The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a New Pact on Migration and Asylum COM/2020/609 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1601287338054&uri=COM%3A2020%3A609%3AFIN>

European Parliament. URL: <http://www.europarl.europa.eu/portal/en?home>

FRONTEX Risk Analysis for 2016. URL: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annula_Risk_Analysis_2016.pdf

Immigrant Key Workers: Their Contribution to Europe's COVID-19 Response. URL: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/publication/immigrant-key-workers-their-contribution-europes-covid-19-response_en

International Migration. URL: <http://www.gcim.org/en/>.

Statistics on migration to Europe. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_en